

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Pirkkalainen, Päivi; Horsti, Karina

Title: Karkotukset ja hidas väkivalta

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Westermarck-seura, 2021

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Pirkkalainen, P., & Horsti, K. (2021, 20.1.2021). Karkotukset ja hidas väkivalta. Ilmiö. <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/karkotukset-ja-hidas-vakivalta/>

Avainsanat: aktivismi siirtolaisuus väkivalta

Karkotukset ja hidas väkivalta

Päivi Pirkkalainen ja Karina Horsti – 20.1.2021

Karkotuksiin liittyvä ”hidas väkivalta” on ennen muuta pelkoa ja epävarmuutta tulevaisuudesta, ja se uuvuttaa ja näännyttää kohteensa vähitellen. Hidas väkivalta ravistelee myös karkotuksen tai karkotusuhan kohteena olevien ihmisten lähipiiriä.

Tämän jutun voit myös kuunnella, kesto 12:09.

Ilmiö · Karkotukset ja hidas väkivalta

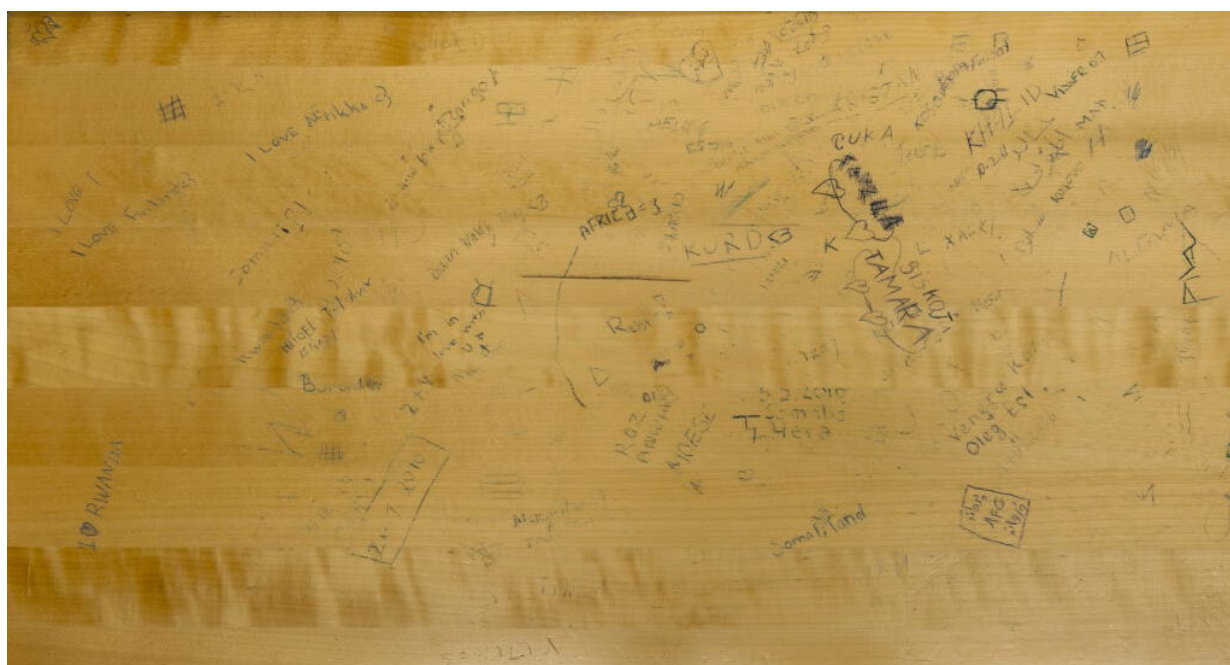
Suomeen saapui vuonna 2015 ennätysmäärä, 32 476 turvapaikanhakijaa. Keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten vuonna 2015 muodostama hallitus vastasi tähän tilanteeseen tekemällä rajoituksia Suomen turvapaikkapolitiikkaan ja **tiukentamalla Maahanmuuttoviraston kriteereitä siitä, kuka saa turvapaikan**. Näiden toimien seurauksena päätöksiä maastapoistamisista, eli käännytyksistä ja karkotuksista, on tehty viime vuosina **ennätysmäärä**. Tässä kirjoituksessa käytämme sekä

Käytämme evästeitä tarjotaksemme sinulle parhaan käyttökokemuksen. Lisätietoa evästeistä voit lukea [Viestintäviraston sivuilta](#).

Hyväksy evästeiden käyttö

palautuksina, karkotettavaan saattaa kohdistua suoraa väkivaltaa. Näissä niin kutsutuissa pakkopalautuksissa, eli tapauksissa jossa henkilö vastustaa maasta poistamista, poliisin toimivalmiuksiin kuuluu mahdollisuus käyttää voimakeinoja, kuten käsirautoja, sidontavälineitä tai sylkemisen estävää huppua.

Vaikka poliisin toteuttamia palautuksia säätelevät tarkoin määritellyt lait ja raamit siitä, millaisia voimakeinoja voidaan käyttää, on Euroopassa tapahtunut vuosien 1991 ja 2015 välillä 17 karkotettavien säilöönottoon tai palautuslentoa liittyvää **kuolemantapausta**. Välttääkseen näin traagisia tapahtumia ja ihmisoikeusloukkauksia Euroopan maat ovat alkaneet valvoa maastapoistamisten toimeenpanoa. Valvontavelvoite perustuu EU:n vuonna 2008 säädettyyn **paluudirektiiviin**. Suomessa valvontatehtävä on **määritetty ulkomaalaislaissa** yhdenvertaisuusvaltuutetulle.

Karkotusten piilossa oleva kipu

Tutkimushankkeessamme **Karkotus mediavälitteisessä yhteiskunnassa** olemme haastatelleet karkotusuhan alla olevia ihmisiä ja heidän tukijoitaan Suomessa. Havaitsimme, että maastapoistamisiin liittyvä väkivalta on paljon monisyisempää ja monimutkaisempaa kuin palautuslentoilla tai säilöönnotossa mahdollisesti tapahtuvat yksittäiset väkivallanteot.

Karkotukseen ja karkotusuhan alla elämiseen liittyy kipua ja tuskaa. Karkotusuhan

alla eläminen pitkäkestoisesti, jopa vuosien ajan, murentaa ihmisten toimijuutta ja toimintakykyä. Ihmisiä saatetaan karkottaa paikkoihin, joissa he eivät ole ikinä asuneet tai joissa heillä ei ole minkäänlaisia sosiaalisia verkostoja. Karkotukset rikkovat ihmissuhteita ja vaikuttavat karkotettavan ihmisen lisäksi hänen lähipiiriinsä. Kuten alla kirjoitamme, karkotukset ja karkotusuhka koskettavat niin perheitä kuin laajempia yhteisöjä, kuten kouluja, työpaikkoja, naapurustoja ja ystäväpiirejä.

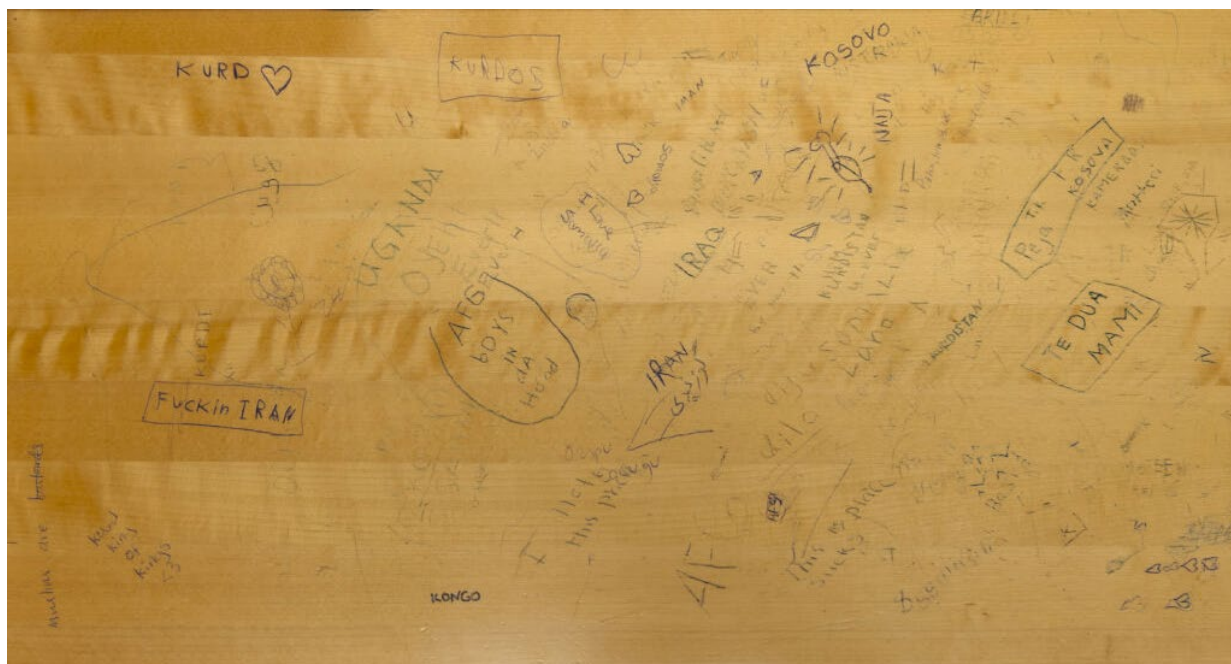
Hitaan väkivallan tuhovoima näyttäytyy viiveellä.

Hahmottaaksemme karkotuksiin liittyvää julkisuudelta ja yksittäisiltä viranomais toimijoilta piilossa olevaa väkivaltaa, kytkemme karkotustutkimukseen **Rob Nixonin** *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor* – teoksessa kehittelemän *hitaan väkivallan* käsitteen. Nixonin mukaan hidas väkivalta ilmenee pikkuhiljaa, alkaen usein vaivihkaa ja näkymättömästi. Se on väkivaltaa, jonka tuhovoima näyttäytyy viiveellä, koska se uuvuttaa ja näännyttää kohteensa.

Ajassa ja paikassa hajautumisen vuoksi hidas väkivalta myös koskettaa ihmisiä laajemmin, eikä se rajoitu vain yhteen tiettyyn uhriin. Hidaista väkivaltaa ei tavallisesti edes nähdä väkivaltana, koska sillä ei ole yksittäistä selkeää tekijää, vaan se syntyy monista päätösten ketjuista.

Nixon on kehittänyt hitaan väkivallan käsitteen kuvaamaan alun perin ympäristökatastrofien ja sotien jälkeen jättämää kärsimystä ja kipua. Hänen mukaansa hidas väkivalta koskettaa usein erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä; heitä, joilla ei ole valtaa tai resursseja suojautua hitaan väkivallan vaikutuksilta. Näin ollen hitaan väkivallan seuraukset ovat epätasa-arvoisia.

Hidas väkivalta asettaa haasteita sen havaitsemiselle ja näkyväksi tekemiselle. Miten voimme nähdä, kuulla ja aistia väkivaltaa, joka näyttää vain tapahtuvan ilman selkeää yksittäistä tekijää? Entä miten voimme tehdä sitä näkyväksi? Karkotusten kontekstissa säilönotossa ja maastapoiistamistilanteessa mahdollisen väkivallan tekijät ovat näkyvissä – mikäli poliisi joutuu turvautumaan voimankäyttöön – ja yhdenvertaisuusvaltuutettu raportoi niihin liittyvistä epäkohdista. Mutta hitaan väkivallan tapahtuminen karkotuksissa ja karkotusuhan alla elämisessä jää usein piiloon julkisuudelta ja joskus jopa yksittäisiltä prosessin eri vaiheisiin osallistuvilta viranomaisilta.

Hitaan väkivallan havaitseminen

Meneillään olevassa tutkimuksessamme olemme havainneet karkotusten hitaan väkivallan koskettavan niiden kohteeksi joutuneiden ihmisten elämää dramaattisesti, joskus traagisesti. Turvapaikkapäätösten odottaminen, joka eri oikeusasteissa tapahtuvine muutoksenhakuprosesseineen saattaa kestää vuosia, on välitilassa elämistä. Karkotusuhka ja sen tuottama pelko tulevasta on psyykkisesti raastavaa.

Pitkään jatkunut psyykkinen kuormitus voi johtaa monenlaisiin mielenterveysongelmiin ja fyysisiin vaivoihin. Pahimmillaan ajatus entiseen kotimaahan konfliktin jalkoihin paluun vaarallisuudesta ja Suomessa saatu kielteinen turvapaikkapäätös ajavat ihmiset umpikujaan, jossa he turvautuvat äärimmäisiin tekoihin, kuten itsemurhaan.

Vaikka hidas väkivalta on piilossa julkisuudelta ja viranomaisilta, sen seuraukset kuitenkin näkyvät karkotettavien lisäksi ihmisille, jotka ovat heidän lähipiirissään. Turvapaikanhakijoiden lisäksi olemme haastatelleet tutkimukseemme 13 ihmistä, jotka ovat tukeneet karkotusuhassa olevia henkilöitä ystävinä, opettajina tai työkavereina. Tutkiaksemme hitaan väkivallan havaitsemista ja näkyväksi tekemistä olemme analysoineet heidän tunteitaan, ajatuksiaan ja käytännön toimiaan hetkinä, jolloin he ovat todistaneet karkotuksia tai karkotusuhassa elämistä.

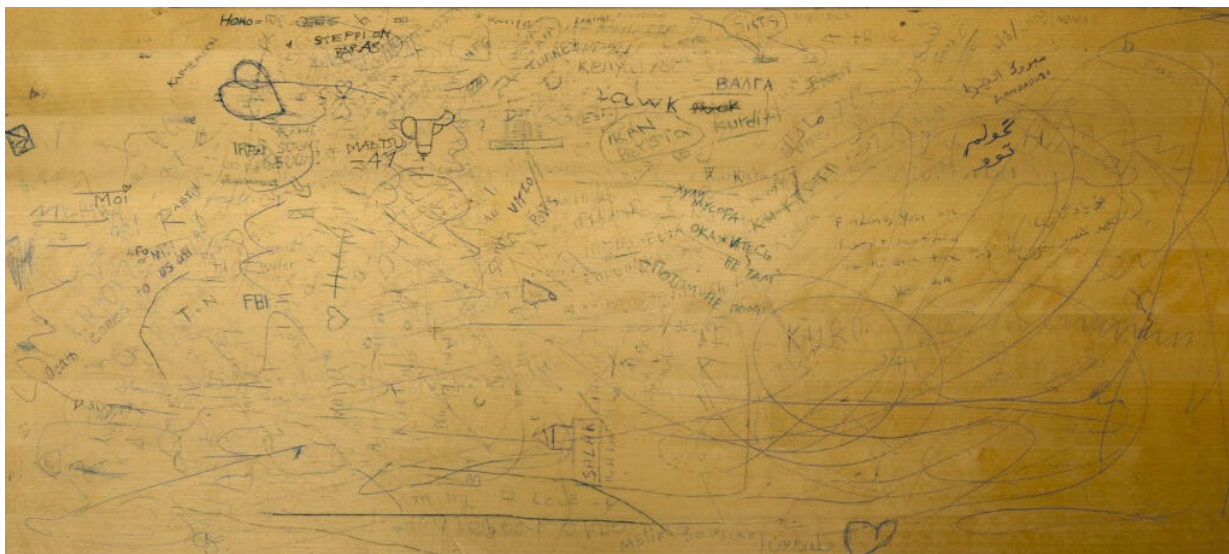
Pelko oli läsnä usein pitkäkestoisesti ja tuli esiin monin tavoin.

Haastattelemamme ihmiset tutustuivat vuonna 2015 turvapaikanhakijoina Suomeen tulleisiin vastaanottokeskuksissa vapaaehtoisina toimiessaan tai kouluissa ja työpaikoissa, joihin turvapaikanhakijat sijoittuivat. Turvapaikanhakijoiden tukijat kuvasivat tyrmistystään ja jopa shokkiaan kuullessaan kielteisistä turvapaikkapäätöksistä ja niiden perusteluista. He myös järkyttyivät seuratessaan päätösten vaikutuksia turvapaikkaa hakeneiden elämässä. Tukijoukot puhuivat usein pelosta, jota tunsivat seuratessaan tuttaviansa elämäkarkotusuhan alla.

Pelko oli läsnä usein pitkäkestoisesti ja tuli esiin monin tavoin. Ihmiset pelkäsivät, mitä negatiivisen turvapaikkapäätöksen saaneelle ihmisille tapahtuisi tulevaisuudessa tai mitä karkotettaville tapahtuisi entisissä, konfliktien runtelemissa kotimaissaan. Tukijat olivat myös tunnetasolla kuormittuneita seuratessaan, miten karkotusuhka vaikutti turvapaikanhakijoihin. He kertoivat meille, miten näkivät ja aistivat turvapaikanhakijoiden pelon ja epävarmuuden aiheuttamia oireita, kuten uupumusta, ahdistusta ja unettomuutta. He kertoivat myös kärsivänsä näistä oireista usein itse.

Eräs opettaja muisteli, miten ei pystynyt nukkumaan sen jälkeen, kun oli lukenut Seis Karkotuksille! -verkoston sosiaalisen median tiedotteesta yöllä tapahtuvasta palautuslennosta Afganistaniin. Hän ei suoranaisesti pelännyt, että hänen Afganistani kotoisin oleva oppilaansa voisi päätyä lennolle. Silti hän heräili pitkin yötä miettimään, miten lentokoneeseen viedään nuoria, jotka voisivat olla samanlaisia kuin hänen oppilaansa. Kokemus oman oppilaan karkotusuhan alla elämisen seuraamisesta herätti hänet huomaamaan laajemmin karkotuksiin liittyviä epäkohtia.

Hidas väkivalta näkyväksi

Useat haastattelemamme ihmiset eivät aikaisemmin olleet toimineet aktivisteina, mutta karkotuksiin liittyvien epäoikeudenmukaisuuksien kohtaaminen sai heidät aloittamaan solidaarisuustoiminnan turvapaikanhakijoiden puolesta.

Haastattelemamme ihmiset eivät siis vain tyytyneet katsomaan vierestä hitaan väkivallan vaikutuksia, vaan epäkohdat ja niihin liittyneet voimakkaat tunneperäiset reaktiot saivat heidät toimimaan.

Haastattelemamme ihmiset avustivat karkotusuhan alla olevia ihmisiä konkreettisesti esimerkiksi etsimällä keinoja kumota maastapoistamispäätös ja saada laillinen maassaolostatus. He toivat karkotusuhan alla olevia tapauksia julkisuuteen erilaisten mediankanavien kautta sekä ottivat yhteyttä päätöksentekijöihin ja maahanmuuttoviranomaisiin pyrkiäkseen vaikuttamaan kohtaamiinsa epäkohtiin.

Haastattelemamme ihmiset eivät tyytyneet katsomaan vierestä hitaan väkivallan vaikutuksia.

Solidaarisuustoiminta karkotusuhan alla olevien puolesta pyrkii tekemään näkyväksi karkotuksiin liittyvän hitaan väkivallan ulottuvuuksia, jotka muuten ovat vaarassa jäädä piiloon laajemmalla yleisöllä ja jopa yksittäisiltä viranomaisiltakin. Suomen

kansalaisuuden tuoman etuoikeutetun aseman vuoksi turvapaikanhakijoiden tukijat pystyvät kovaäänisemmin ja turvallisemmin tuomaan esiin karkotuksiin liittyviä epäinhimilliseksi kokemiaan seurauksia.

Karkotusuhan alla elävien ihmisten pelkoja, välitilassa elämisen vaikutuksia fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä perheiden ja yhteisöjen hajoamisen seurauksia on tärkeää tehdä näkyväksi eri viranomaisstahoille ja laajemmalle yleisölle, jotta epäkohtiin olisi mahdollista puuttua. Hitaan väkivallan ulottuvuuksien näkyväksi tekeminen, puheenaiheiksi ottaminen ja dokumentointi ovat erityisen tärkeitä karkotuksissa, jotka usein eristävät ja hiljentävät niiden kohteiksi joutuneita ja näin ollen tekevät ihmiskohtaloita näkymättömiksi.

***

Kuvat: Minna Henriksson, *Communication*-kuvasarjasta. [Lue lisää kuvista \(englanniksi\).](#)

Tweet

Kirjoittajat

KARINA HORSTI & PÄIVI PIRKKALAINEN

Karina Horsti toimii yliopistonlehtorina ja Karkotus mediavälitteisessä yhteiskunnassa -hankkeen johtajana Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella.

Päivi Pirkkalainen työskentelee tutkijatohtorina Karkotus mediavälitteisessä

yhteiskunnassa -hankkeessa Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella.

Kehitämme hitaan väkivallan käsitettä karkotuksien kontekstissa juuri julkaistussa artikkelissa Horsti, Karina & Pirkkalainen, Päivi (2021). The slow violence of deportability. Teoksessa Husso, Marita; Karkulehto, Sanna; Saresma, Tuija; Laitila Aarno; Eilola, Jari & Siltala, Heli (toim.): *Violence, gender and affect. Interpersonal, institutional and ideological practices*. Basingstoke: Palgrave Studies in Victims and Victimology.

Lue seuraavaksi

Syövä luokka – Miten yhteiskuntaluokka näkyy lautasella?

Kirjoittajalta [Taru Lindblom](#) | 28.9.2020

Lihan ja eläimen välinen yhteys: lihan eläinalkuperän näkyvyys kulttuuristen neuvottelujen kohteena

Kirjoittajalta [Saara Kupsala](#) | 14.9.2020

Mikä Ilmiö?

Ilmiö on sosiologinen media, joka popularisoi tutkimusta ja tarjoaa uusia tapoja ajatella yhteiskuntaa.

[Lue lisää.](#)

ILMIÖ

Yhteystiedot Seuraa

Twitter

Toimitus

toimitus@ilmiomedia.fi

ISSN 2489-9402

somessa

Facebookissa

Twitterissä

Instagramissa

LinkedInissä